

Det er betegnende for styrken af den islamiske vækkelse, at en verdenslig leder som Saddam Hussein begyndte at optræde som from muslim. Billboard i Najaf med en bedende Saddam Hussein.

USA og den vestlige verden som sådan. Den islamistiske revolution i Iran i 1978 kan siges at være bevægelsens gennembrud. Det iranske præstestyre støttede og finansierede en række ekstremistiske grupper i forskellige lande i Mellemøsten. I Israel var det således ikke længere marxistiske revolutionære organisationer, der førte guerillakrig og terrorvirksomhed mod israelerne, men derimod radikale islamistiske grupperinger. Og blandt aktionerne var der nu selvmordangreb, hvor attentatmændene bevidst søgte martyriet for Islams sag.

I 1981 blev den ægyptiske præsident Sadat myrdet af medlemmer af Det Muslimske Broderskab som straf for hans fredsslutning med Israel. Senere – i 1997 – rettede broderskabet blodige terrorangreb mod udenlandske turister. I Ægypten kostede den ekstremistiske terror og den ægyptiske stats bekæmpelse af den omkring 4000 mennesker livet i 1990'erne.

I Algeriet var islamisterne tæt på at komme til magten ad demokratisk vej. Deres parti, Den Islamiske Frelserfront, vandt parlamentsvalget i 1991, men det regerende socialistiske parti, der havde haft magten siden uafhængigheden i 1962, annullerede valget og indførte undtagelsestilstand. Det førte til en ti år lang blodig, terroristisk borgerkrig. Kulminationen på den ekstremistiske islamismes fremgang var talibanernes magtovertagelse i Afghanistan i 1996.

Det er betegnende for styrken i den islamiske vækkelse, at absolut verdsligt orienterede, ikke-religiøse ledere i den muslimske verden som Saddam Hussein i Irak og Ghadaffi i Libyen begyndte at optræde som fromme muslimer og lade sig filme og fotografere under bøn i moskeerne.

Al Qaedas angreb på World Trade Center

Nogle islamistiske grupperinger arbejdede nationalt – som f.eks. den algierske frelserfront. Andre opererede internationalt. Blandt de sidstnævnte grupperinger var det største og vigtigste netværk al Qaeda ("fundamentet"), som ledes af den saudiarabiske mangemillionær Osama bin Laden, og som efter 1996 fik et tilholdssted i Afghanistan. Her oprettedes træningslejre, hvor unge ekstremistiske muslimer fra mange lande fik militær træning.

Al Qaeda erklærede i 1998 direkte krig mod USA, men havde allerede på det tidspunkt adskillige års terroraktivitet bag sig. Al Qaedas og Osama bin Ladens mål var at fordrive USA og Vesten fra den muslimske verden. Særlig provokerende var tilstedeværelsen af amerikanske tropper i selveste Saudi-Arabien med Islams allerhelligste by, Mekka. Allerede i 1993 havde al Qaeda forsøgt at sprænge World Trade Center i New York i luften med en bombe. Det var mislykkedes. Senere havde man rettet angreb mod amerikanske krigsskibe i Den

Persiske Golf, og i 1998 stod netværket bag to koordinerede bombesprængninger mod de amerikanske ambassader i Kenya og Tanzania med 257 dødsopfre som følge.

Disse aktioner var dog i deres rækkevidde for intet at regne mod de selvmordangreb, organisationen rettede mod USA d. 11. september 2001. Her kaprede medlemmer af organisationen på samme tid fire passagerfly i det østlige USA. Det ene fly styrede kaprerne ind i det amerikanske forsvarsministerium Pentagon. To andre blev fløjet ind i World Trade Centers to tårne, der efterfølgende styrtede sammen. Det fjerde fly styrtede ned på en mark, øjensynligt efter at passagerer havde været i kamp med kaprerne. Det antages, at dets mål havde været Det Hvide Hus, residens for den amerikanske præsident. 2.617 mennesker omkom.

USAs krige i Afghanistan og Irak

Dette angreb ændrede amerikanernes verdensbillede. Det var første gang, selve det amerikanske fastland havde været udsat for et direkte angreb. Den nyvalgte amerikanske præsident George Bush jr. (præsident fra 2001) erklærede, at USA befandt sig i en krig mod "terrorisme", og holdt al Qaeda og organisationens beskytter, det afghanske taliban-styre, ansvarligt for angrebet. FNs sikkerhedsråd vedtog i en resolution d. 28. september, at terrorangrebene udgjorde en trussel mod den internationale fred og sikkerhed, og sikkerhedsrådet bekræftede retten til selvforsvar. Med denne resolution i ryggen indledte USA allerede d. 7. oktober luftangreb mod mål i Afghanistan. USA fik på meget kort tid opbygget en betydelig koalition mod al Qaeda og Afgha-

Demokraten Barack Obama tages i ed som USAs præsident i januar 2009. Han var den første farvede præsident i USA med en kenyansk far og en hvid amerikansk mor. Obama arvede præsident Bush's krige i Afghanistan og Irak. Den første havde Obama støttet, den anden havde han været imod. Det blev hans opgave at søge en for USA tilfredsstillende afslutning på krigene og at fortsætte kampen mod al Qaeda-netværket.

nistan. I de centralasiatiske stater nord for Afghanistan etableredes amerikanske luftbaser, og USA indgik aftale med Pakistan om at bruge dette land som udgangspunkt for militære operationer. I alle disse lande var befolkningerne vel at mærke muslimer! Også NATO erklærede selvfølgelig sin solidaritet med amerikanerne.

I slutningen af oktober gik amerikanske styrker ind i Afghanistan, og i samarbejde med taliban-fjendtlige afghanske bevægelser blev talibanerne besejret og fordrevet fra Afghanistans byer i løbet af et par måneder. Tilbage var spredte grupper, der søgte skjul i uvejsomme bjerge. Det lykkedes ikke at pågribe Osama bin Laden, som med mellemrum udsendte opråb til alverdens muslimer via arabiske medier.

Taliban og al Qaeda fandt nu støtte og tilholdssteder i pakistanske stammeområder tæt på den afghanske grænse. Befolkningen i disse områder er nemlig pashtuner ligesom den overvejende del af talibanerne, og her havde den pakistanske regering kun begrænset kontrol. Herfra førte taliban guerillakrig mod de vestlige styrker i Afghanistan og imod den nye, vestligt støttede afghanske regering under Ahmed Karzai.

Det var da også i Pakistan, at USAs efterretningsvæsen til sidst lokaliserede Osama bin Laden. I en kommandoaktion d. 1. maj 2011 skød og dræbte amerikanske specialenheder al Qaedas leder. Amerikanerne havde også held til at dræbe adskillige andre af al Qedas topfolk, der holdt til i de pakistanske stammeområder. Det skete ved hjælp af førerløse fly, såkaldte droner.

Mens al Qaeda blev alvorligt svækket og ikke var i stand til at iværksætte større operationer imod vesten, lykkedes det ikke at nedkæmpe talibanerne. De stod stadigvæk efter 10 års krig meget stærkt i store dele af Afghanistan. Den politiske vilje til at fortsætte krigen var svindende både i USA og især blandt dets allierede, hvoraf mange trak deres tropper hjem. I juni 2011 meddelte præsident Obama, at USA ville trække sine tropper ud af Afghanistan. Hensigten var nu at opbygge, træne og forsyne den afghanske hær, så den kunne føre kampen videre.

USAs koalition – Danmark krigsførende

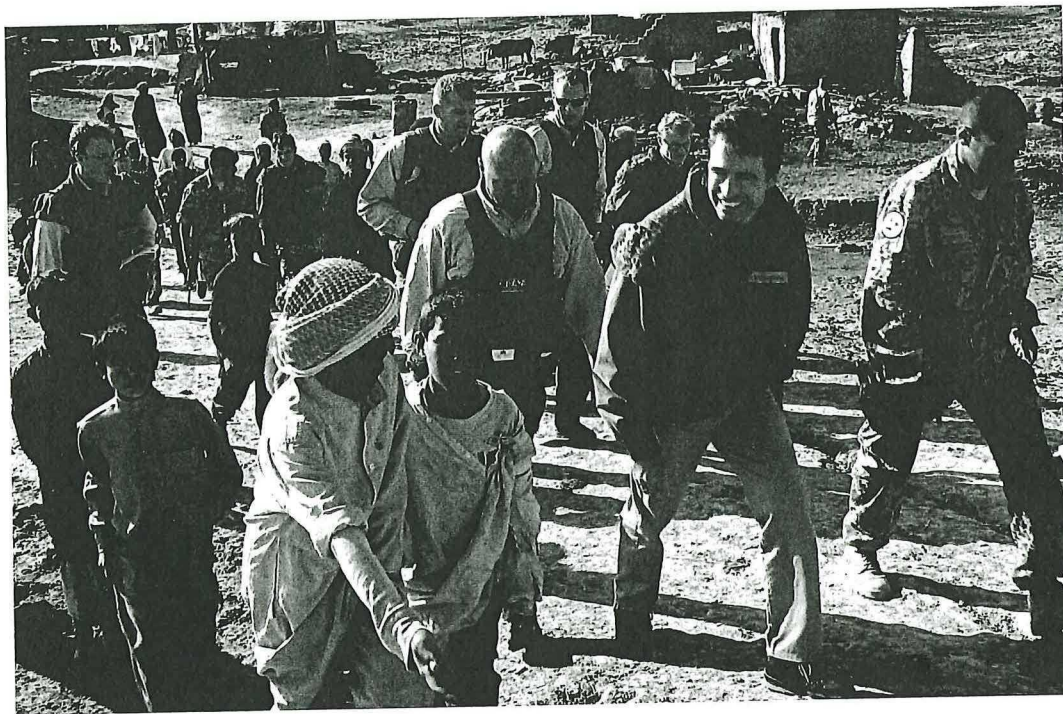
USA fik fra krigens begyndelse støtte fra en lang række NATO-lande, der bidrog på forskellig måde. Den største bidragyder var Storbritannien. Danmark var fra begyndelsen indstillet på at deltage, så for første gang siden 9. april 1940 blev danske soldater sendt i krig.

USA gik i krig i Irak uden støtte fra FN. På trods heraf besluttede regeringen sammen med Dansk Folkeparti at sende danske soldater til området. Den danske statsminister Anders Fogh Rasmussen på besøg hos de danske styrker i Irak i januar 2004.

8. Dansk Folketingsbeslutning, bemærkninger, 14. 12. 2001:

"I overensstemmelse med NATO's tidligere erklæring af 12. september 2001 anså man derfor terrorangrebene for omfattet af Washington-traktatens artikel 5. Dette betyder, at øvrige allierede, herunder Danmark, under udøvelsen af retten til individuelt eller kollektivt selvforsvar skal bistå USA med at tage de skridt, der er nødvendige til at genoprette og bevare sikkerheden i det nordatlantiske område. Dansk deltagelse i den internationale indsats til bekæmpelse af terrornetværk i Afghanistan, herunder en udsendelse af danske styrker i denne sammenhæng, sker på grundlag af den i FN-pagtens artikel 51 fastlagte ret til individuelt eller kollektivt selvforsvar.

... Et styrkebidrag på fire F-16 kampfly vil kunne indsættes i relevante former for luftoperationer, herunder til udpegning af mål og til fleksibel indsættelse mod styrker, der kan true et sikkert miljø i landet. ... Bidraget kan således få et samlet omfang på mellem 85 og 230 soldater. Bidraget forventes stationeret på en base i Tadsjikistan. Et styrkebidrag omfattende specialstyrker vil kunne indsættes med henblik på at gennemføre informationsindhentning og kan også indsættes i forbindelse med opfyldelse af indsatsens hovedformål. Omfanget af bidraget ... vil kunne omfatte ca. 100 soldater inklusive nødvendigt støttepersonel. Specialstyrkerne forventes indsat fra en base i Afghanistan. "

Som det fremgår af folketingsbeslutningen var hensigten i første omgang at bistå med nogle kampfly, men da krigen trak ud, blev der også indsat danske kamptropper som en del af den britiske kommando. I 2001 havde ingen forestillet sig, at den danske krigsindsats skulle strække sig over mere end 10 år og koste 42 danske soldater livet. Det var tabstallet ved udgangen af 2011.

Samarbejdet i den amerikansk-ledede koalition belastedes af præsident Bush-administrationens fremgangsmåde over for de mange fanger, der blev taget i krigens første fase. En del af disse mistænkte for at høre til al Qaeda, og de blev fløjet til den amerikanske base Guantanamo på Cuba, hvor de blev isoleret i et specialbygget fængsel. Det drejede sig angiveligt om 660 personer. Her var de ifølge den amerikanske regerings opfattelse uden for de amerikanske domstoles jurisdiktion, og den amerikanske regering opfattede dem heller ikke som krigsfanger i den internationale konventions forstand, men derimod som "ulovlige kombattanter", der kunne holdes indespærret på ubestemt tid. Disse fanger kom fra mange lande, og der var iblandt dem et antal vestlige statsborgere, der var efterkommere efter muslimske immigranter. Fremgangsmåden var helt åbenlyst i modstrid med almindelige retsstatsprincipper, og da præsident Obama trådte til i 2009 var det et af hans mål at få lukket fængslet, men endnu i 2012 sad der fanger på Guantanamo.

Alliancen mod Irak

Den amerikanske regering og dens europæiske allierede frygtede i høj grad yderligere terrorangreb fra al Qaeda eller fra grupper, der gjorde fælles sag med denne organisation. Det værste skrækscenarie var en terroraktion med anvendelse af masseødelæggelsesvåben, og ifølge præsident Bush var der stater, der kunne tænkes at hjælpe med til fremskaffelse af disse våben, bl.a. Irak.

Den amerikanske regering besluttede at udvide sit militære engagement i Mellemøsten til også at omfatte Irak. Målet var at vælte Saddam Hussein og erstatte hans regime med et demokratisk, vestvenligt styre. Den officielle begrundelse for at angribe Irak var, at landet var i besiddelse af masseødelæggelsesvåben på trods af dets officielle benægtelse. Presset fik irakerne til at acceptere en genoptagelse af FNs våbeninspektion, men våbeninspektørerne fandt ingenting. USA nægtede at fæste lid til, at inspektørerne ville være i stand til at afsløre det, man mente var Saddams bedrageri, og den amerikanske regering forsøgte – forgæves – at få vedtaget en resolution i FNs sikkerhedsråd, der godkendte en invasion. I modsætning til Afghanistan-situationen, hvor der var fuld opslutning bag USA, nægtede lande som Frankrig og Tyskland at stemme for en sådan resolution.

9. Præsident George W. Bush i tale til Kongressen d. 29. januar 2002:

"Vort militær har sat terroristernes træningslejre i Afghanistan ud af spillet, men der eksisterer stadig lejre i mindst en halv snes lande. En terrorunderverden – omfattende grupper som Hamas, Hizbollah, Islamisk Jihad, Jaish-i Mohammad* – arbejder i afsides jungler og ørkener og skjuler sig midt i storbyer. ... Mit håb er, at alle nationer vil efterkomme vores appel og eliminere de terroristiske parasitter der truer deres eget land og vores. ... Og tag ikke fejl. Hvis de ikke selv handler, gør USA det.

Vort andet mål er at forhindre lande, der støtter terror, i at true USA eller vore venner og allierede med masseødelæggelsesvåben. ... Nordkorea er et regime, der opruster med missiler og masseødelæggelsesvåben, mens dets indbyggere sulter.

Iran stræber aggressivt efter at få disse våben og eksporterer terror, mens en lille gruppe, som ikke er

blevet valgt, undertrykker det iranske folks håb om frihed.

Irak fortsætter med at demonstrere fjendtlighed mod USA og støtter terror. Det irakiske regime har i over et årti stræbt efter at udvikle miltbrandbakterier, nervegas og atomvåben. Det er et regime, der allerede har brugt giftgas til at myrde tusinder af sine borgere. ... Dette regime accepterede internationale inspektioner, men sparkede så inspektørerne ud. Dette regime har noget at skjule for den civiliserede verden. Stater som disse og deres terroristallierede udgør en ondskabens akse, der opruster for at true verdensfreden."

**Hamas: palæstinensisk, grundlagt 1988, del af Det Muslimske Broderskab
Islamisk Jihad: palæstinensisk, grundlagt 1980, støttet af Iran*

Hizbollah: libanesisk, grundlagt 1982, støttet af Iran

Jaish-i-Mohammad: pakistansk

USA måtte derfor begynde angrebet på Irak med en mere spredt koalition, hvor Storbritannien var den væsentligste allierede. Også her tilsluttede Danmark sig koalition, men i modsætning til Afghanistan-situationen var det her kun regeringspartierne Venstre og Konservative samt Dansk Folkeparti, der stemte for. For anden gang i det nye århundrede var Danmark altså i krig, men denne gang var beslutningen truffet af et lille flertal i Folketinget. Den danske krigsindsats i Irak kostede langt færre tab end krigen i Afghanistan. 7 danske soldater mistede livet her.

10. Statsminister Anders Fogh Rasmussen, 26. marts 2003:

"Kun amerikanerne har den militære styrke til at afvæbne Saddam og befri Irak. Men vi har pligt til at hjælpe. Vi kan ikke blot sejle under bekvemmelighedsflag og lade andre kæmpe for frihed og fred. Der har faktisk været for meget af den slags førhen i Danmark. Hvis vi mener noget alvorligt med vores demokratiske værdier, så må vi også være klar til at yde et beskedent bidrag til den internationale koalition"

USAs krig i Irak 2003

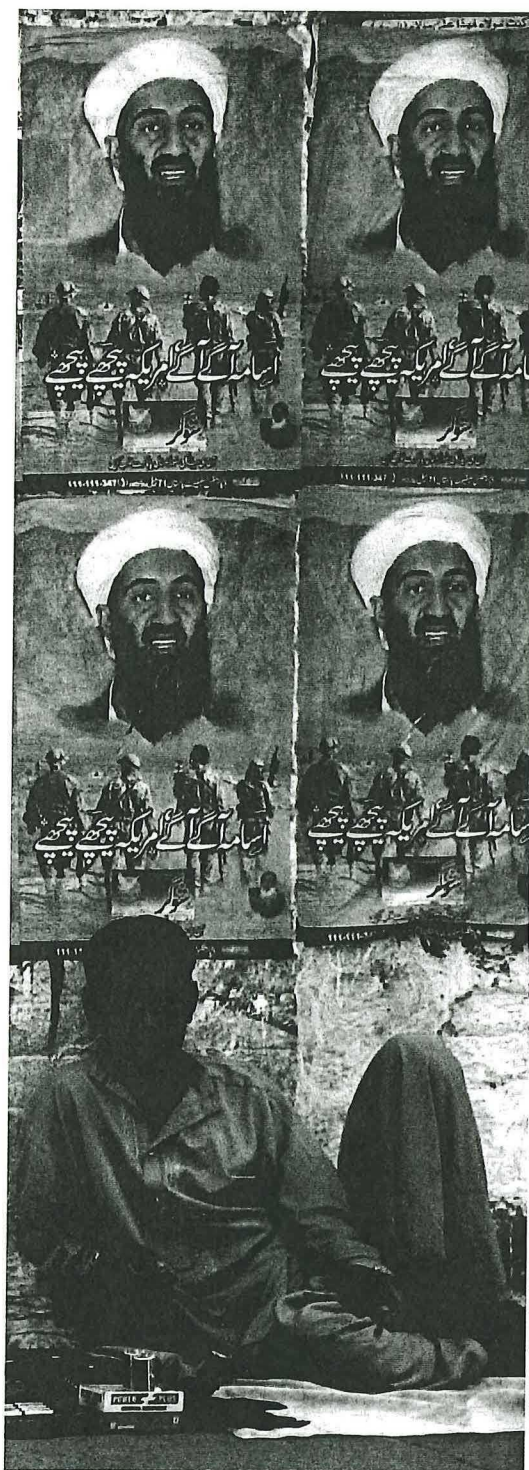
Krigen indledtes med omfattende luftbombardementer d. 18. marts 2003, efterfulgt af angreb fra landjorden fra Saudi-Arabien. Kun en måned efter var Bagdad erobret og Saddams regime væltet. Saddam Hussein selv kunne holde sig skjult i en periode, før han blev pågrebet. Der indsattes en midlertidig regering, som var udpeget af amerikanerne. I månederne derefter blev de amerikanske styrker og deres allierede udsat for omfattende terrorangreb, ofte i form af selvmordsaktioner. Efterhånden som den midlertidige irakiske regering forsøgte at opbygge nye politi- og sikkerhedsstyrker og en ny civil administration, blev det især dem, angrebene rettedes imod.

Det var en broget skare af forskellige grupper, der stod bag angrebene. Der var medlemmer af Baath-partiet, de gamle magthavere, og det var også muslimske ekstremister, der så krigen som en kamp mod kristne, der i et korstog havde besat muslimsk jord. Frivillige ekstremister fra mange muslimske lande søgte til Irak for at deltage i denne kamp, og det var langt vanskeligere for koalitionsstyrkerne at nedkæmpe disse grupperinger, end man havde forudset.

I alt mistede over 1.500 amerikanske soldater livet under selve krigen og som følge af angreb efter dens afslutning. Koalitionspartnernes samlede tab var på ca. 180. Der findes ikke officielle tal for irakernes civile og militære tab. Det amerikanske militær nægter officielt at foretage den slags opgørelser. Antallet af civile dødsofre er dog mindst 18.000. Det er det antal døde, vestlige nyhedsmedier

D. 1. maj 2003 kunne præsident George Bush på dækket af hangarskibet Abraham Lincoln erklære Irak-krigen for afsluttet: "Mission accomplished". Det skulle dog kræve mange års militær indsats at opnå nogenlunde stabile og fredelige forhold i Irak. Mens Bush (præsident fra 2001 til 2009) havde fuld indenrigspolitisk opbakning til krigen i Afghanistan, var der opposition mod krigen i Irak.

har direkte kendskab til. Nogle vestlige analyser, bl.a. foretaget af amerikanske universiteter, når frem til, at antallet er over 100.000.

Situationen efter krigen

Nogle af de amerikanske allierede blev ramt af terrorangreb, der blev sat i forbindelse med Afghanistan- og Irak-krigene. Et stort antal australiere omkom i oktober 2002 ved et bombeangreb på et diskotek på den indonesiske ø Bali, der hovedsageligt havde vestlige gæster. Her stod indonesiske fundamentalister bag. I Spanien, en anden af USAs allierede, blev nogle tog i Madrid ramt af bombesprængninger d. 11. marts 2004 med 180 døde som resultat. Det var iværksat af marokkanske muslimer med bopæl i Spanien. I juli 2005 blev Londons undergrundsbane udsat for koordinerede selvmordsbombeangreb.

Det viste sig, at der ikke var masseødelæggelsesvåben i Irak. Det viste sig også, at der ikke kunne påvises forbindelser mellem det sekulære styre i Bagdad og de muslimske terror-netværk. Det gav naturligvis anledning til mistanker om, at USAs regering bevidst havde ført verdensoffentligheden bag lyset, og at USA havde andre, strategiske motiver til krigen. Med et USA-venligt styre i Irak og amerikansk militær tilstedeværelse i landet – og desuden i Saudi-Arabien og nogle små Golf-stater – ville USA have sikret den olieforsyning, der var vital for verdensøkonomien. Da USA også var militært

I den tredje verden er der mange underprivilegerede, der opfatter terrorismen som en retfærdig reaktion på den vestlige verdens dominans. Pakistansk gadehandler foran plakater med Al Qaeda-lederen Osama bin Laden.

til stede i Afghanistan, var regionens stormagt, det islamistiske og USA-fjendtlige Iran, desuden placeret i en skruestik.

Selv fremhævede Bush-regeringen et andet motiv, nemlig bestræbelsen på at udbrede demokratiske styreformer i Mellemøsten, hvor næsten alle stater bortset fra Israel styredes af autoritære, undertrykkende regimer. En succesfuld etablering af demokrati i Irak skulle udløse en kædereaktion af reformer i de øvrige arabiske lande. Den midlertidige regering i Bagdad kunne d. 30. januar 2005 afholde valg til et parlament, der skulle danne udgangspunkt for et demokratisk styre i Irak. I maj måned kunne der indsættes en irakisk regering. Det bragte dog ikke terrorismen til ophør. Den rettedes nu primært mod de irakere, der kunne anses for USAs medløbere. Det var hovedsageligt kurdere i nord og shiamuslimer i syd.

I de følgende år forbedredes sikkerhedssituationen i Irak imidlertid væsentligt, og de amerikanske tropper blev gradvist trukket ud af de større irakiske byer, således at præsident Obama i 2010 kunne erklære den amerikanske indsats i Irak for afsluttet. Demokraten Barrack Obama, der var blevet valgt i 2008, havde fra begyndelsen været modstander af Irak-krigen, som han bl. a. hævdede afledte opmærksomheden fra krigen imod taliban og al Qaeda i Afghanistan.

Et arabisk forår?

Saddam Husseins fald udløste ikke som håbet af amerikanerne et demokratisk jordskred i den arabiske verden, sikkert fordi regimeskiftet var gennemført i kraft af en udenlandsk intervention. Det var svært at begejstre de arabiske masser med tv-billeder af amerikanske soldater i kamp i et arabisk land, også selv om der ikke var nogen sympati for Saddams diktatur.

De sociale og politiske spændingerne var imidlertid stærke i næsten alle de arabiske lande. De led alle under varierende grader af politisk undertrykkelse og korruption med diktatoriske ledere, der i de fleste tilfælde havde siddet på magten i årevis, ja i årtier, eller med enevældige, reaktionære konger eller sheiker som i Saudi-Arabien. Bortset fra de olierige stater – Saudi-Arabien og sheik-dømmerne i Den Persiske Golf – var de desuden præget af fattigdom og arbejdsløshed. Deres befolkninger voksede tilmed stærkt, så udsigterne for de store unge generationer var mildt sagt mørke. Tilsammen skabte disse forhold en sprængfarlig situation i de fleste lande, hvor tilløb til protest blev slået ned med hård hånd af politi og sikkerhedsapparat.

Omkring årsskiftet 2010-2011 brød der imidlertid voldsomme folkelige protester ud i flere arabiske lande, begyndende i Tunesien, hvor store demonstrationer tvang landets præsident gennem 25 år, Ben Ali, til at træde tilbage og flygte ud af landet.